

Friby

Håndbog om at være friby for en forfulgt forfatter eller kunstner

Dansk PEN

Friby

**Håndbog om
at være friby
for en forfulgt
forfatter eller
kunstner**

Dansk PEN

Indhold

Hvorfor er der brug for en fribyordning?	4
International Cities of Refuge Network (ICORN).....	7
At være en friby	11
Økonomi.....	23
Før fribyopholdet	28
Under fribyopholdet	45
Efter Fribyopholdet	52
Sikkerhed	55
Kontakt- og adresseliste.....	63
Lov om fribyer	65

Hvorfor er der brug for en fribyordning?

En af de bærende demokratiske grundpiller er truet, hvis ordet ikke er frit. Når vi forsvarer ytringsfriheden og den kunstneriske frihed, så forsvarer vi samtidig det fundament vores samfund bygger på.

Dansk PEN arbejder for at få flere danske byer med i fribyordningen, fordi ytringsfriheden er truet.

Verden over er forfattere, journalister, filmfolk, musikere, tegnere og andre kunstnere udsat for chikane, forfølgelse eller truet på livet alene fordi de har passet deres arbejde, eller fordi de har skrevet og sagt hvad de tænkte. Det skrevne ord, lyd og billeder udsættes i stigende grad for censur og forbud, der skal forhindre kritik og debat om tabuiserede emner i at nå ud til offentligheden.

I lande som Hviderusland, Vietnam, Kina, Tyrkiet, Iran, Rusland, Egypten, Eritrea og mange andre steder, tåler magthaverne og indflydelsesrige personer og grupper ikke modstand. De vil gå langt for at lukke munden på deres kritikere. Nogle vælger at bøje nakken og tie, men for mange for-

fattere og kunstnere, der forsvare retten til det frie ord, er det ikke svaret, og måske heller ikke en reel mulighed. De kan være nødt til at komme væk for en tid, hvis de vil undgå yderligere forfølgelse, fængsel eller måske ligefrem døden.

Her kan et midlertidigt fribyophold være en løsning.

Folketinget vedtog i 2009 enstemmigt en lov der tillader danske byer og regioner at invitere censurerede, truede og forfulgte forfattere og kunstnere til landet i en begrænset periode, hvor de har mulighed for at fortsætte deres arbejde, uden hele tiden at skulle kigge sig over skulderen.

Hvis man som by eller region ønsker at få status af friby, kan man kontakte Dansk PEN, der herafter hjælper med det videre forløb, herunder kontakten til netværket International Cities of Refuge Network (ICORN).

Loven om Fribyordningen hører under Kulturministeriets og Integrationsministeriets ressortområde.

https://www.ft.dk/samling/20072/lovforslag/l137/20072_l137_som_vedtaget.htm

<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/200723L00137>

Beskyttelse og fremme af ytringsfriheden, herunder at styrke fribyordningen, er en del af den danske UNESCO-komités strategiplan for 2020-2022;

”Ytringsfrihed og viden skaber demokrati”:

<https://www.unesco.dk/kultur/den-danske-unesco-strategi-2019-2022>

International Cities of Refuge Network (ICORN)

Det Internationale Forfatterparlament (IPW) blev stiftet i 1993 af den britisk-indiske forfatter Salman Rushdie, som reaktion på flere drab, overfald og angreb på forfatteres ytringsfrihed.

Salman Rushdie, der efter udgivelsen af romanen "De Sataniske Vers" i 1988, havde fået en dødsdom i form af en såkaldt fatwa fra den daværende iranske leder Ayatollah Khomeini, ønskede med IPW at give truede og forfulgte forfattere et fri-rum til at fortsætte deres arbejde.

Rushdies japanske forlægger var blevet myrdet og i Tyrkiet blev 37 mennesker dræbt under et giftangreb rettet mod hans tyrkiske forlægger. Også i Norge blev den forlægger der stod for udgivelsen af Rushdies roman udsat for et skudattentat, som han heldigvis overlevede.

IPW blev nedlagt i 2005, men nogle af de tilknyttede byer dannede året efter et nyt netværk, *International Cities of Refuge Network (ICORN)*, der i dag har bredt sig til hele verden.

ICORN er i dag en international medlemsorganisation for byer, kommuner, amter eller regioner, der arbejder for ytringsfrihed. I august 2020 var i alt 74 byer tilsluttet netværket, heraf er der alene i de nordiske lande 40 fribyer.

Hver af ICORNs medlemsbyer er et tilflugtssted, der yder midlertidig beskyttelse ved at invitere og stille en bolig til rådighed for en forfulgt forfatter, journalist, blogger, fotograf, kurator, kunstner, skuespiller, instruktør mv. Opholdet er normalt på to år. Fribyprogrammet adskiller sig fra andre kunstneriske residency-programmer ved, at det vigtigste kriterium for udvælgelse ikke er den kunstneriske kvalitet, men snarere at det er nødvendigt for den pågældende at komme i sikkerhed for at få sin stemme hørt og sit værk udgivet. Det handler således om at flytte en forfatter eller en kunstner væk fra en farlig situation, hvor han eller hun er truet og i fare for at blive fængslet eller det der er værre, på grund af sit arbejde. Et vigtigt formål med at give beskyttelse er, at den pågældende har mulighed for at arbejde i fred, gerne i et socialt fællesskab, men frem for alt uden pres og fri for chikane og overvågning.

ICORNs bestyrelse består af repræsentanter fra seks fribyer, der med forskellige nationaliteter og tilgange til arbejdet repræsenterer ICORNs værdier. Medlemmerne af bestyrelsen vælges for fire år ad gangen. Hovedkontoret ligger i Stavanger, Norge. Medarbejdere på kontoret har mange års

erfaring med fribyarbejdet i forskellige lande og kan give god støtte og information til medlemmerne. Hovedkontoret har ansvar for kontakten med ansøgere om medlemskab, både i forhold til de forfattere og kunstnere der søger om et fribyophold, og hvad angår de byer, der er medlemmer af netværket.

ICORN har et tæt samarbejde med bl.a. PEN International og andre menneskerettighedsorganisationer, der er med til at understøtte valideringen af ansøgerne og sikre dem beskyttelse.

PEN er en 100 år gammel international forfattersammenslutning, med mange års erfaring i at støtte og hjælpe forfulgte kolleger verden over. PEN har desuden et stort netværk af nationale PEN-centre, der hjælper med at afdække forholdene i de områder hvor fribyansøgerne kommer fra. Dansk PEN er et af dem.

Hvert år arrangerer ICORN et medlemsmøde i en af de europæiske fribyer, hvert andet år sker det i form af en generalforsamling, som blandt andet vælger bestyrelsen. Alle ICORNs medlemsbyer forventes at deltage i disse møder. Ud over information fra bestyrelsen, afholdes der workshops om aktuelle emner og møderne er en vigtig mulighed for at udveksle erfaringer. Disse møder er ikke mindst vigtige for fribyforfatterne og kunstnerne, fordi det som regel er den ene gang om året, hvor de har lejlighed til at mødes.

ICORN

INTERNATIONAL CITIES OF REFUGE NETWORK

Læs mere her: www.icorn.org

At være en friby

Fribyordningen har til formål helt konkret og i bogstavelig forstand at beskytte og forsvare forfatternes og kunstnernes ytringsfrihed, så en forfulgt forfatter, kunstner eller kulturarbejder fortsat kan skrive og udøve sin kunst i sikre rammer, med gode leve- og arbejdsvilkår der fremmer deres professionelle virke.

En friby er en kommune eller en region, der i en begrænset periode påtager sig at være vært for en truet eller forfulgt forfatter, journalist eller kunstner. Typisk vil der være tale om en periode på to år, hvor fribykunstneren får ophold i byen og kan skrive eller arbejde på et kunstneriske projekt, som ikke kunne gennemføres i hjemlandet.

Fribyerne får en udøvende forfatter eller kunstner til byen, og ofte vil fribykunstneren gerne tage aktivt del i værtsbyens kulturliv, men det er op til fribykunstneren selv at afgøre, om han eller hun ønsker at være en offentlig person under opholdet. Som friby kan man måske have nogle forventninger om offentlige optrædener eller lignende, men det kan ikke være et krav at han eller hun skal deltage i udstillinger, workshops, møde

journalister eller politikere. Fribykunstnerens sikkerhed og behov kommer i første række.

En friby gør imidlertid meget mere end blot at invitere og give midlertidig tryghed for en forfulgt kunstner!

Fribyen bliver medlem af et internationalt netværk af byer/kommuner/regioner, som arbejder for ytringsfrihed. Det er lige så meget en symbolsk som en konkret handling. Medlemskabet af ICORN og byens status som friby afhænger ikke af hvem den pågældende forfatter eller kunstner, der kommer til fribyen er, eller om denne person arbejder og er aktiv eller ej. Når fribyen inviterer en person ind, skaber man også rum for og sætter lys på andre personer i lignende situationer, både i og uden for fribyen. Det kan være flygtninge, der bor i lokalområdet og også er forfattere, journalister eller kunstnere, eller danske journalister og kunstnere, der er udsat for trusler. Fribykunstneren repræsenterer med andre ord mange, som kæmper for ytringsfrihed og demokratiske værdier.

Fribykunstneren får under opholdet en ofte hårdt tiltrængt pause fra de trusler, der har vanskeliggjort vedkommendes arbejde og han eller hun får mulighed for at udfolde sit forfatterskab eller sit kunstneriske virke.

Værtskabet indebærer at byen eller regionen inviterer, dækker rejse-, ophold og leveomkostninger i perioden, samt stiller en kontaktperson (koordinator) og eventuelle arbejdsrelaterede faciliteter til rådighed. Derudover vil det være en god idé at der etableres kontakt til det lokale kulturelle miljø forud for fribykunstnerens ankomst.

I den 2-årige periode skal den by, der har tilbudt at huse en forfatter, stille en møbleret bolig til rådighed samt finansiere forsørgelse, skabe mulighed for litterære aktiviteter mv. Det giver dog mange forskelligartede opgaver at invitere en forfulgt forfatter eller kunstner ind i sin by, og en hel del af dem vil man ikke kunne regne ud på forhånd. Fx spørgsmål om hvor mange lag tøj man skal have på, når det bliver vinter, og hvordan man får en god veninde – og også spørgsmål i den mere alvorlige ende, hvor man ikke altid føler sig klædt på til at svare.

Værtskabet slutter, når fribyperioden udløber. Der er mulighed for at forlænge opholdet midlertidigt, men et fribyophold kan jf. dansk lov aldrig føre til permanent ophold i Danmark (læs mere under afsnittet Efter Fribyopholdet).

Sådan kommer man i gang

Initiativet til at blive ICORN-friby kan komme fra medarbejdere i kommunen, på biblioteket eller andre kommunale institutioner, fra en lokalpolitiker eller fra lokale aktører i kulturlivet eller i civilsamfundet. Under alle omstændigheder bør der ske en undersøgelse af, hvordan og på hvilken måde fribyordningen kan iværksættes i den pågældende by.

Før man kan komme videre, må man undersøge:

- Hvem der i givet fald vil påtage sig at være ansvarlig for at administrere fribyordningen? Er det kommunen, evt. i samarbejde med en nabokommune? Eller måske regionen?
- Om der kan skaffes økonomi til at dække stipendiet, boligudgifterne, rejsen til (og fra) Danmark, visum og løn til en fribykoordinator, og er der mulighed for kontakt til rådgivere i spørgsmål om fx NemID, skatteforhold, lægehjælp, sprogundervisning og andet praktisk?
- Er der lokale og/eller regionale netværk af kulturelle aktører, der kan engageres?

Når disse forhold er grundigt undersøgt, så kan man gå i gang med at søge kommunale eller regionale midler til fribyopholdet, samt med at ansøge om medlemskab af ICORN. Anmodningen om

medlemskab af ICORN skal komme direkte fra kommunen eller regionen.

Det er op til de enkelte fribyer at forberede hvordan fribyprogrammet skal se ud i netop deres by, så længe det er i overensstemmelse med den aftale de indgår med ICORN og den danske lov om fribyer.

Når en by har besluttet sig for at blive friby, melder den sig ind i ICORN-netværket og har måske også etableret en styregruppe eller en anden organisering, der kan støtte op omkring fribyarbejdet. Typisk vil der også være udpeget eller ansat en koordinator til at stå for arbejdet med forberedelserne til ankomsten og fribykunstnerens integration i byen, herunder oprettelse af sociale og faglige kontakter.

Når aftalen med ICORN er underskrevet begynder processen med at udvælge og siden invitere en forfatter, journalist eller kunstner.

Information om medlemskab af ICORN og aftalekontrakten kan findes på

www.icorn.org/cities-guide-icorn-membership

Udvælgelsen

Fribyen skal selv beslutte sig for, om det skal være en forfatter, en musiker, en scenekunstner, en tegner eller måske en journalist, man vil tilbyde et fribyophold til. Skal det være en enlig, én der lever i et parforhold eller måske en kunstner med ægtefælle og børn? Skal det være en forfatter eller kunstner fra bestemte sprogområder/lande og hvilke forudsætninger har den kommende friby for på allerbedste måde at tage imod en fribygæst? Er der særlige forhold i byen der gør, at det vil være hensigtsmæssigt at invitere en bestemt type kunstner? Er der økonomi til en hel familie, eller en enkelt person? Hvor kan vedkommende bo etc.? Alt dette vil være godt at afklare i en styregruppe, ligesom styregruppen bør forholde sig til, hvordan koordinatoropgaven skal løses – og af hvem.

Når ICORN har dannet sig et indtryk af fribyen og dens ønsker, så sender de et udvalg af mulige kandidater, som kunne være relevante for byen at invitere. Beslutningen om hvem der skal inviteres kan fx tages i styregruppen og oftest vil der være politikere med i denne beslutning – det kan fx være formand og næstformand i Kulturudvalget i kommunen. Styregruppen vil typisk bestå af den udpegede fribykoordinator, institutions- og/eller forvaltningschefen, repræsentant(er) for samarbejdspartnere i fribyarbejdet (lokale kulturinstitu-

tioner, en højskole eller lignende), eller andre relevante aktører. Det er vigtigt at fribyarbejdet bliver godt og solidt forankret i byen. I den indledende fase, hvor man arbejder sig ind på, hvilken slags fribykunstner man ønsker, kan det være en god idé at idéudvikle med en bredere referencegruppe fra byens kulturliv.

Husk at i udvælgelsesprocessen skal oplysninger om potentielle fribykunstnere holdes tæt ind til kroppen hos den gruppe, der står for at vælge fribykandidaten. Der kan være en række sikkerhedsforhold at tage hensyn til, så det er vigtigt at huske, at de personoplysninger der videregives fra ICORN til styregruppen er strengt fortrolige.

Når beslutningen er taget, sender koordinatoren en invitation til fribykandidaten via ICORN, som så melder tilbage om kandidaten takker ja til invitationen. Hvis ja, formidler ICORN direkte kontakt til fribykandidaten og fribyen påbegynder arbejdet med at få vedkommende til sin by. Vær opmærksom på, at denne proces kan tage tid, alt efter om der er problemer med at komme ud af hjemland, med at kunne hente visum eller med opholdstilladelsen, med sygdom eller noget helt andet. Dansk PEN og ICORN hjælper gerne med at løse den slags udfordringer.

Man må som kommende friby være klar over og forberedt på, at den valgte fribykandidat kan finde på at takke nej til en invitation. Det må ikke opfattes som kræsenhed med hensyn til hvor kandidaten gerne vil hen, eller som om behovet for beskyttelse ikke er tilstrækkeligt alvorligt. Hvis den pågældende har følt sig yderligere udsat, mens han eller hun har ventet på en invitation, kan der være opstået en mulighed for at komme væk, eller der kan være tungtvejende personlige og praktiske grunde til at afslå et tilbud om ophold.

Det er en god idé at styregruppen har en prioriteret liste over mulige kandidater til fribyopholdet klar.

Når aftale mellem byen og den kommende fribykunstner er på plads, vil det være en god idé at nedsætte en arbejdsgruppe, der sammen med koordinatoren og fribykunstneren kan igangsætte aktiviteter og skabe netværk under hele forløbet.

ICORNs krav til fribyerne

Den internationale organisation opstiller en række krav til sine medlemsbyer, om hvilke vilkår byerne skal tilbyde forfattere/kunstnere under fribyordningen, og hvilke opgaver byerne skal påtage sig for at kunne tilslutte sig ordningen. Som de væsentligste forpligtelser ifølge ICORNs charter kan nævnes følgende:

- At være vært for fribykunstneren i to år.
- At hjælpe med at skaffe visum og opholdstilladelse m.m. for den kommende fribykunstner og eventuelt for en medfølgende familie.
- At sørge for en møbleret bolig for fribykunstneren og evt. familie.
- At understøtte fribykunstneren økonomisk med 1100-1500 euro om måneden, afhængig af, om der også er en familie, der skal forsørges.
- At opretholde sikre og sunde leve- og arbejdsforhold.
- At sikre adgang til sundhedsydelser, offentlig transport, biblioteker, sprogundervisning og skolegang for evt. medfølgende børn.
- At udpege en koordinator, der kan støtte fribykunstneren og familien under hele forløbet.
- At koble fribykunstneren sammen med byens undervisningsinstitutioner, kulturelle- og litterære miljøer.

Koordinatorens rolle og opgaver

Koordinatorens arbejde med fribykunstneren og eventuelle medfølgende familiemedlemmer er garanten for et sikkert, effektivt og stimulerende ophold.

Koordinatoren skal bestræbe sig på at lette kunstnerens integration i fribyen ved at skabe kontakt til lokalsamfundets kulturliv og institutioner, samt tilbyde eller henvise til den relevante støtte når forskellige situationer opstår, der har med fribykunstnerens arbejde eller personlige liv at gøre. Koordinatoren er byens repræsentant i ICORNs nationale og internationale netværk af fribyer og samarbejder med andre fribykoordinatorer i organisationen.

Koordinatoren fungerer også som bindeled til ICORN og bør deltage i ICORNs arbejde på netværkets konferencer, seminarer og lignende. Også det nationale netværk af fribykoordinatorer er en vigtig ressource for koordinatoren til at samarbejde og dele erfaringer. Dansk PEN har en samlende og koordinerende funktion i forhold til de danske fribyer og koordinatore.

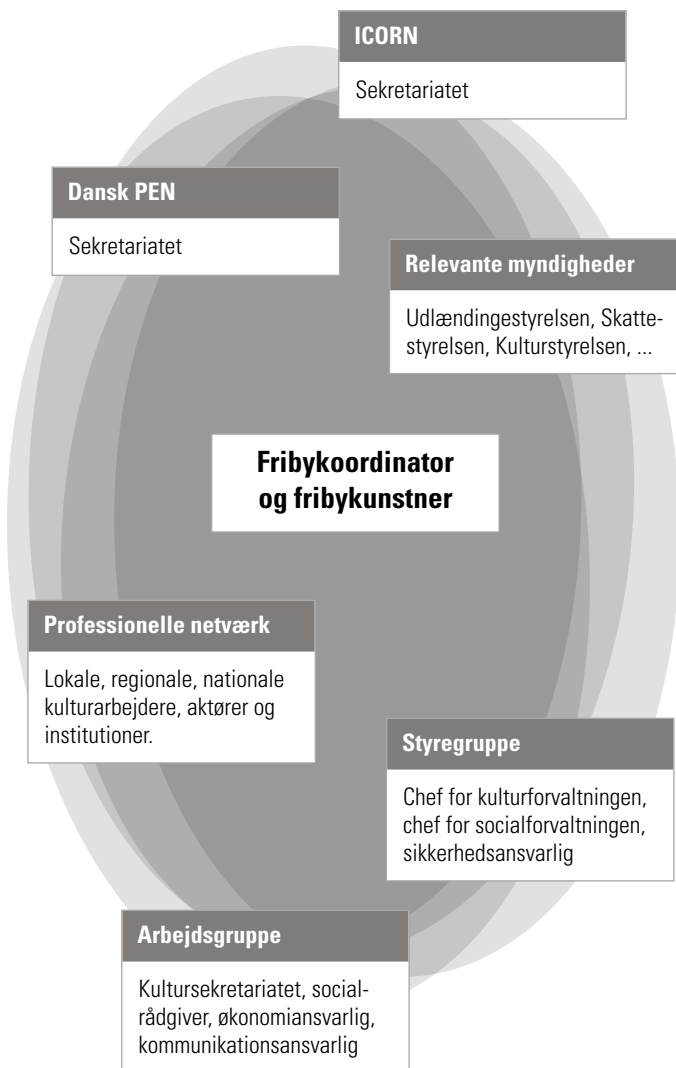
Fribykoordinatorens rolle og de opgaver han eller hun skal løse, er stort set de samme i alle danske fribyer, men der kan være forskel på hvem der har det primære ansvar for hvad, hvilke forventninger man har til fleksibilitet mht. koordinatorens

arbejdstider og hvilken støtte man stiller til rådighed for fribykunstneren i de enkelte byer. Det mest almindelige er at koordinatoren har ansvaret for fribyopholdets struktur, planlægning og gennemførelse, samt at det er koordinatoren der repræsenterer fribyen i alle relevante sammenhænge. Opgaven omfatter også kontakt til myndigheder og ansøgning om opholdstilladelse m.v.

Byens kulturmiljø; udøvende kunstnere, forfattere m.v., lokale kulturinstitutioner og andre indgår i koordinatorens lokale netværk og er mulige partnere. Opgaverne kan med fordel deles mellem flere personer, men det er vigtigt, at fribykunstneren altid ved, hvem der er hendes eller hans kontaktperson og chef for byens fribyprogram.

Ofte er fribykoordinatoren ansat i kulturforvaltningen, men det er en god idé at styrke indsatsen med mennesker, der har særlig viden eller kompetencer på andre områder. For eksempel en socialrådgiver, der har ansvaret for psykosociale problemer, en sundhedsperson, en kontaktperson i Udlændingesservice, og en anden person, som kan være ansvarlig for at støtte fribykunstneren i den kunstneriske karriere og arrangementer.

Husk at fribykoordinatorens rolle er at være sparringspartner og en støtte for fribykunstneren under hele opholdet.

Økonomi

Når en by har valgt at blive friby, er der også et væsentligt økonomisk aspekt. Skal fribyarbejdet udelukkende finansieres via midler fra kommunen eller kan der etableres et samarbejde mellem flere aktører ift. finansiering? Det bør undersøges i god tid.

I Helsingør indgik man et samarbejde mellem Helsingør Kommune og Den Internationale Højskole, IPC, hvor kommunen stod for hovedfinansieringen og højskolen stillede bolig mm til rådighed for fribykunstneren. Man kan også forestille sig at ordningen etableres som et samarbejde mellem to kommuner eller fx en kommune og en lokal kulturinstitution.

Der skal udarbejdes et budget, der tager højde for honorar/forsørgelse, husleje, evt. møbler mm, vand/el/varme, forsikring, evt. sundhedsudgifter, rejser og arrangementer, rejse t/r til Danmark, koordinatorløn, ICORN-medlemskab og diverse udgifter til fx tolk, telefon/Internet m.v.

Det er de enkelte byer der påtager sig rollen som vært for en fribygæst, og det er derfor også værtsbyen der dækker de udgifter der er forbundet med værtskabet. Hvor mange penge det drejer sig

om er imidlertid forskelligt fra friby til friby, og afhænger desuden af valget af fribykunstner, dvs. om det er en enlig, et par eller en familie, man vælger at invitere.

I både København og Aarhus varetages honorar/stipendie udbetalingen af kommunernes lønsystem. Fribykunstneren er dog ikke at betragte som ansat af kommunen. Udbetalingen sker udelukkende gennem Kommunens lønsystem, fordi det giver nogle praktiske fordele, ift. udbetaling som A-indkomst. Udbetaling sker ultimo månedsvis til fribyforfatterens NemKonto.

Både i København og Aarhus stiller kommunen en møbleret bolig til rådighed for fribykunstner i aftaleperioden og kommunen afholder udgift til leje, varme og el. Udgifter til telefoni/internet afholdes af fribykunstneren.

Kommunen finansierer derudover rejsen til og fra Danmark, danskundervisning og fribykunstnerens deltagelse i ICORNs årlige fribymøder og arrangementer.

Kulturstyrelsen har puljemidler til fribyaktiviteter. Som friby kan man søge op til 30.000 kr. om året til aktiviteter, møder, rejser, udgivelser, udstillinger og lignende.

Skatteforhold

Stipendiet/honoraret er A-indkomst, jf. Kildeskattebekendtgørelsens § 18, nr. 50 og kommunen har indberetningspligten, herunder at indeholde A-skat af beløbet. Stipendiet betragtes ikke som et vederlag omfattet af AM-bidragslovens § 2, nr. 2, og er derfor ikke AM-bidragspligtigt.

Værdi af leje, varme og el indgår i skatteberegningen, da kommunen skal afholde skat for denne ydelse ligesom af forsørgelsen.

Budget

Eksempel på budget (i 2020-tal) for et 2-årigt fribyophold for en fribykunstner *med medfølgende ægtefælle*:

Art (x 2)	Årlig drift	Engangs- beløb	
Forfatterens rejse udgifter t/r m.v.		30.000	
Huslejeudgifter	190.000		
Vand, el, forsikring mv.	30.000		
Udgifter vedr. møblering af bolig mv.		50.000	
Rejser / arrangementer	20.000		
Forsørgelse, par, inkl. skat (ca. 11.000 kr. netto)	500.000		
Koordinator	200.000		
Diverse - pro- jekter, hjælpe funktioner mv.	20.000		
Administration	10.000		
ICORN- medlemskab	30.000		
I alt	1.000.000	80.000	1.080.000

Kommunernes udgifter kan være forskellige fra friby til friby, afhængigt af hvilke samarbejdspartnere der indgår og om der kan laves aftaler med dem om økonomisk støtte, fx i form af indkvartering m.v.

Gode råd

- Undersøg nøje, hvilken slags kunstner, der vil have de bedste forudsætninger under et ophold i jeres friby.
- Tag et realitetstjek på, hvordan I er gearet til at modtage en fribykunstner i jeres by. Inviter mulige partnere til drøftelse herom.
- Gør jer overvejelser over, hvordan en kommende fribykunstner kan bo/skabe netværk.
- Tjek at økonomien er på plads til at kunne modtage en fribygæst der kommer alene, eller måske til en der har familie med.
- Husk på forhånd at undersøge, hvem der lokalt kan stå for vejledning omkring de forskellige områder: sikkerhed, netværk og kunstnerisk aktivitet.
- Overvej om fribykoordinatorens opgaver kan løftes af nogen internt i kommunen, suppleret med et netværk af fagpersoner med forskellige kompetencer.

Før fribyopholdet

Udvælgelsen

Første skridt i processen er at rette henvendelse til ICORN med henblik på at få en liste med relevante fribykandidater. ICORN vil – når det ønskes – fremsende forslag til kandidater, som kommunen kan vælge iblandt.

ICORN-sekretariatet vil gerne have så mange oplysninger som muligt om kommunens forventning til og planer for en kommende fribykunstner med udgangspunkt i følgende spørgsmål:

1. Vil kommunen tage imod en fribykunstner, der kommer alene, en der medbringer ægtefælle eller en, der også medbringer børn?
2. Har kommunen nogle præferencer med hensyn til sprogkundskab, hjemland, kunstnerisk - eller litterære genrer m.v.?

Når ICORN har modtaget disse oplysninger fra kommunen, går de i gang med at udarbejde en liste på baggrund af kriterierne.

Fribyerne har altså mulighed for at fremsætte ønsker til hvilken slags kunstner de gerne vil være vært for, fx om vedkommende skal komme fra en bestemt del af verden, være skønlitterær forfatter, journalist, musiker eller anden udøvende kunstner, have en eventuel ægtefælle og måske mindreårige børn med, eller hvad der eventuelt kunne passe godt ind i byens egen, lokale kulturelle profil. Det er vigtigt at der er tale om så godt et match som muligt, mellem fribyen og gæsten.

ICORN-netværket arbejder tæt sammen med PEN International om research og afklaring af de enkeltes konkrete, individuelle forhold, når en forfatter og kunstner søger om et fribyophold. Ansøgerne skal udfylde et skema, der ligger på ICORNs hjemmeside, og de skal vedlægge relevant dokumentation. Herefter vil ICORN, sammen med PEN og eventuelt andre organisationer, søge at verificere de oplysninger ansøgeren er kommet med. Først når ansøgningen er godkendt af PEN International og ICORN vil vedkommende blive indstillet til et fribyophold, og de fribyer der har ledige pladser vil blive kontaktet, med henblik på at finde et muligt match.

Byerne vil typisk blive præsenteret for en liste over mulige kandidater, der passer til de kriterier byerne selv har opstillet. Når byen har valgt den forfatter eller kunstner de ønsker at invitere, så vil vedkommende blive kontaktet og forelagt muligheden for at blive inviteret til den pågældende by.

Det kan ske, at forfatteren eller kunstneren i ventetiden, der desværre indimellem kan være lang, er kommet i sikkerhed ad andre veje, eller at vedkommende af personlige grunde ikke ønsker at tage imod invitationen. I sådanne tilfælde opfordrer ICORN fribyen til at vælge en anden kandidat.

Organisering

I Aarhus er rollen som fribykoordinator delt ud på flere personer, hvoraf én er fribyforfatterens primære kontaktperson. Det er en god idé at etablere en følgegruppe med deltagelse af repræsentanter på tværs af kommunens fagområder, så fx Jobcentret, sundhedsområdet og biblioteker og Kulturforvaltningen har et samarbejde omkring ordningen, med de mange forskellige kompetencer, det kræver at være friby. Ofte er det biblioteker og kulturforvaltninger, der har ansvar for de administrative og praktiske forhold ifm. opholdet. Biblioteker, kultur-, kunst- eller litteraturcentre/foreninger kan samarbejde med fribykunstneren om aktiviteter, og Beskæftigelsesforvaltningen kan tage sig af spørgsmål omkring integration, sprogkurser osv.

I Aarhus findes der ingen styregruppe med politisk deltagelse, men man har til gengæld valgt en tættere inddragelse af Rådmanden. I andre kommuner har man valgt at inddrage politikere mere direkte i processen.

Opholdstilladelse

Udlændingesservice har en særlig enhed til at varetage henvendelser og ansøgninger om ophold indenfor fribyordningen. Når ICORN har formidlet kontakt mellem fribyen og den forfatter eller kunstner de har valgt at invitere, skal den kommende fribygæst udfylde og underskrive en ansøgning om opholdstilladelse i Danmark og indgive den på den danske repræsentation i hans/hendes hjemland. I nogle tilfælde har det pågældende land ikke en dansk ambassade. Så vil der muligvis være et samarbejde med et andet lands repræsentation, eller der kan være en dansk ambassade i et naboland, som varetager visumbehandling. Det kan i nogle tilfælde forsinke eller besværliggøre ansøgningsprocessen, men man bør ikke lade sig skræmme af de til tider lidt snørklede procedurer.

Det ansøgningskema der skal benyttes kaldes SG1 (Familiesammenføring) og kan findes på Ny i Danmarks hjemmeside

<https://www.nyidanmark.dk>

På udenrigsministeriets hjemmeside kan man se en liste over danske repræsentationer i udlandet, hvortil visuman-søgninger kan indleveres:

<https://um.dk/da/om-os/organisation/repr/>

Den originale aftale om opholdet mellem kommunen og den kommende fribykunstner skal vedlægges, når visumansøgningen indleveres. Det skal fremgå af aftalen, at fribykunstneren er blevet tilbudt ophold i kommunen som led i deres medlemskab af ICORN, og at kommunen påtager sig at forsørge fribykunstneren (og dennes eventuelle evt. medfølgende familie) under opholdet.

Der skal også vedlægges dokumentation for at ICORN har godkendt den pågældende til et fribyophold, og at vedkommende er forfulgt efter ICORNs kriterier.

Desuden skal der følge en *værdierklæring* (kontakt Udlændingestyrelsen herom) med ansøgningen, underskrevet af fribykunstneren samt kopi af gyldigt pas (paskravet kan fraviges, hvis der er særlige grunde, fx hvis ICORN har oplyst, at fribykunstneren ikke er i stand til at få et pas som følge af forfølgelse fra hjemlandets myndigheder).

Læs mere om kravene til ansøgningen om visum og opholdstilladelse efter fribyordningen på Ny i Danmark:

<https://www.nyidanmark.dk/da/Du-vil-ans%C3%B8ge/Friby-ordningen>

Aarhus har sendt deres seneste fribykunstner følgende brev med de vigtigste oplysninger ift. ansøgning om opholdstilladelse:

Dear xxx

We have contacted the Danish Immigration Service about the procedure for getting a residence permit as an ICORN-writer.

You and your husband must fill in and sign these application forms and submit them to the Danish Representation in your home country:

*You must fill out form SG1:
<http://www.nyidanmark.dk>*

Your husband is to fill out a form regarding accompanying spouse:

<http://www.nyidanmark.dk>

Maybe you will also have to make a biometric when you apply for the visa.

Applications must be enclosed with the original agreement between the municipality and the author about the stay. In the agreement it will be stated that you have been offered a stay in the municipality as part of membership of the International Cities of Refuge Network (ICORN) organization and that the municipality undertakes to support the writer and ac-

companying family during the stay in the municipality.

The application must also be accompanied by documentation that ICORN considers the author to be an author, etc. and to be pursued according to ICORN criteria.

The application must also be enclosed with declaration of values signed by you – attached as ‘Værdierklæring’.

Finally, the application must be followed by copies of a valid passport to the author and family.

Hope this is enough information to get the process for getting residence-permit started.

Herefter bliver der lavet en kontrakt med den kommende fribykunstner, som skal bruges i underskrevet stand når vedkommende søger om visum.

Det er ikke altid nok med en indscannet version, så der skal medregnes tid til at fremsende dokumenter med post i tidsplanen.

OBS. Vær opmærksom på, at hvis fribykunstneren ikke er gift med sin medfølgende partner kræves det ift. ansøgning om opholdstilladelse, at fribykunstneren kan dokumentere mange års samliv.

Arbejdsgang ved ansøgning om visum/opholdstilladelse

Ansøgningen om opholdstilladelse udfyldes af kunstneren og indleveres på en dansk ambassade eller konsulat i udlandet.

Til ansøgningen skal vedlægges:

- kopi af pas, der viser ansøgerens identitet og passets gyldighedsperiode
- kvittering for betalt visumafgift
- indbydelse med underskrift fra kommunen eller regionen
- dokumentation for at kommunen eller regionen påtager sig ansvar for forsørgelse under opholdet.
- PENs godkendelse af fribykunstneren (fås fra ICORN)

Ambassaden sender dokumenterne til Udlændingetjeneste, der herefter behandler ansøgningen.

Når ansøgningen er godkendt, sender Udlændingetjeneste en bekræftelse til ambassaden, der herefter kan udstede visum. Ansøgeren får herefter besked fra ambassaden om at visum/opholdstilladelse kan afhentes på ambassaden (huks at tjekke åbningstider, der kan være begrænsede og forskellige fra land til land)

Herefter kan kunstneren rejse til Danmark. Det er meget vigtigt at kunstneren har fået bevilget visum før ankomsten til Danmark. I modsat fald vil han eller hun blive nægtet indrejse og øjeblikkeligt sendt retur til hjemlandet.

Bolig, arbejdssted m.v.

Når fribyen har besluttet om man kan modtage en fribykunstner der kommer alene, eller en der har familie med, er det også tid at undersøge, hvor den kommende gæst kan bo. Råder kommunen selv over en egnet bolig? Kan der laves aftale om bolig på en højskole, er der mulighed for at samarbejde med et boligselskab om en bolig til fribykunstneren eller skal fribyen ud at afsøge andre muligheder? Vær opmærksom på, at fribykunstneren både kan have brug for (arbejds) ro og mulighed for at indgå i sociale relationer og netværk på én gang. Vær ligeledes opmærksom på, at der kan være fribykunstnere, der af sikkerhedsmæssige eller andre grunde ikke ønsker at være "offentligt kendt".

I forhold til det kunstneriske arbejde bør man forholde sig til, hvor den pågældende kan arbejde: er det hjemme i boligen ved skrivebordet, kunne der være mulighed for en arbejdsplads og et fællesskab på det lokale bibliotek eller i en uddannelsesinstitution? Eller skal der tages kontakt til et teaterensemble eller musikere og kigges på øvelokaler eller nogle andre professionelle netværk? Vær desuden opmærksom på sproget. Taler kunstneren ikke eller kun lidt engelsk, kan der være behov for tolkebistand.

Kontaktperson og retningslinjer

Når kontakten er etableret mellem fribykunstneren og den kommende friby vil det være hensigtsmæssigt, at det er én person, koordinatoren, der står for kontakten. Tal eventuelt med ICORN og Dansk PEN om hvorvidt der er særlige udfordringer ved at kommunikere digitalt og direkte med den kommende fribykunstner, eller om der er andre forholdsregler, man skal tage. Det kan i den henseende også være en god idé at kontakte de lokale myndigheder (fx Politiets Efterretnings-tjeneste) i forhold til retningslinjer og sikkerhed ved og efter ankomst. Dansk PEN kan også være behjælpelig med dette.

Planlægning af ankomsten

Når fribykunstneren har sagt ja til invitationen går man i gang med at planlægge ankomsten – herunder etablering af bolig, hjælp med ansøgning om opholdstilladelse, planlægning af rejsen hertil, når opholdstilladelsen er på plads, og til slut en plan for hvad der skal ske de første dage af opholdet.

Vær opmærksom på, at der godt kan gå lang tid, i særlige tilfælde helt op til et år, fra invitationen er accepteret til fribykunstneren ankommer.

En huskeliste ift. velkomst kunne være:

- ”Det officielle program” – Offentliggørelse og officiel velkomst?
- De første par dage – fx praktiske forhold (cpr. nummer, NEM-konto, buskort, endelig indretning, ’dagligliv’), modtagelse/velkomst ved ankomst, møde med nøglepersoner, forventningsafstemning.
- Introduktion til byen i de første par uger, hvor fribykunstneren lærer byen at kende og møder relevante personer.
- Samtale om ”milepæle” for det 2-årige ophold – Hvad skal der ske på lidt længere sigt? Det er en god idé at have gjort sig nogle tanker på forhånd ift. fx samarbejde med Universitet og foreninger/organisationer, mulig deltagelse i kommende kulturarrangementer, ICORN-arrangementer mm., samt overvejelser ift. danskundervisning og introduktionsforløb. Sociale netværk?
- Den lidt mere langsigtede planlægning for aktiviteter sker i samarbejde med fribykunstneren, når denne er ankommet.
- Husk det praktiske: er der styr på udbetaling af forsørgelse, revision/skat, planlægning af indrejse, forsikringer/abonnementer? Orientering af ICORN? mv.

På de følgende sider er en liste over forskellige opgaver før og under opholdet:

Opgave	Tidspunkt/omfang
Udarbejdelse af strategi	Inden fribykunstneren kommer
Administration af ordningen ift. økonomi, udbetalinger, revision, skat mv.	Inden fribykunstneren kommer og løbende / 2-3 timer pr. måned
Nedsættelse af tværkommunal arbejdsgruppe og afholdelse af møder i gruppen	Inden fribykunstneren kommer og løbende
Udvælgelse af kommende fribykunstner	Inden fribykunstneren kommer
Finde egnet lejlighed	Inden fribykunstneren kommer
Klargøring af lejlighed	Inden fribykunstneren kommer
Afklaring af juridiske spørgsmål – herunder kontakt til Udlændingesservice	Løbende, særligt i starten og slutningen
Sørge for opholdstilladelse og indrejse	Inden fribykunstneren kommer
Forventningsafstemning med fribykunstneren	Løbende – også inden fribykunstnerens ankomst
Planlægge velkomst og program for den første tid	Inden fribykunstneren kommer

Opgave	Tidspunkt/omfang
Hjælp til borgerservice-relaterede opgaver – CPR-nummer, sygesikring, læge, bankkonto, rejsekort mv.	Primært lige når fribykunstneren ankommer/ 2 arbejdsdage
Introduktion til det danske samfund	Primært lige når fribykunstneren kommer / 1 arbejdsdag
Generel projektledelse	Løbende
Deltagelse i internationalt netværk (ICORN)	Løbende
Formidling af fribykunstnerens produktion	Løbende
Introduktion af fribykunstneren til byens litterære/kulturelle miljø	Løbende
Realisering af aktiviteter i samarbejde med danske fribyer/ ICORN samt stå for div. litterære-/kulturelle arrangementer	Løbende
Kontakt til Kulturstyrelsen ifm. aktivitetsmidler	Løbende
Kontakt til ICORN	Løbende
Kontaktperson ift. praktiske spørgsmål / videreformidling af opgaver til medlemmer af tværmagistratslig følgegruppe	Løbende

Opgave	Tidspunkt/omfang
Løsning af diverse praktiske opgaver/problemer der måtte dukke op	Løbende
Dialog og rådgivning i forhold til fribykunstnerens fremtid efter opholdets afslutning	Løbende/ vigtigt at starte dialog tidligt i forløbet
Understøtte fribykunstnerens sociale relationer, aktiviteter, netværk mm.	Løbende
Deltagelse i nationalt netværk / samarbejde med PEN	Løbende/ca. 4 arbejdsdage pr. år
Sprogkursus	Hvis fribykunstneren ønsker det
Tolkebistand – hvis nødvendigt	
Psykologbistand – hvis nødvendigt	

Gode råd

- Vær behjælpelig med ansøgningen om opholdstilladelsen for fribyperioden til Udlændingestyrelsen. Det er ikke så let at gennemskue, hvis man ikke kender og forstår procedureerne.
- Hjælp evt. med fribykunstnerens visumansøgning og efterfølgende afhentning på en dansk ambassade.
- Book rejsen til fribykunstneren. Vær opmærksom på, om der skal bookes mulighed for ekstra bagage. Er der problemer med at komme til en lufthavn og skal der særskilt transport til?
- Planlæg hvem der tager imod ved ankomst til Danmark.
- Tjek boligen: er den møbleret/skal den møbleres, er den rengjort/malet, er der køkkenudstyr, vaskemuligheder, wifi osv.?
- Forbered eventuel arbejdsplads – pc, mobil tlf. el. l. Og måske en cykel.
- Lav et sikkerhedstjek med de ansvarlige myndigheder. Brug Dansk PEN og ICORN.

- Planlæg de første uger af fribyopholdet mht. etablering: sundhedskort og personnummer, bankkonto, forsikring o.l. – tag gerne kontakt til Borgerservice og bank, så de er forberedt, når fribykunstneren ankommer.
- Tjek muligheder og støtte til psykologhjælp, hvis der er traumer m.m., der kræver behandling.
- Vær i kontakt med fribykunstneren i forhold til ønsker om professionelle og sociale platforme og netværk lokalt og nationalt. Aktiver gerne den måske allerede etablerede referencegruppe fra det lokale kulturliv.
- Undersøg børnehave/skole/fritidstilbud i forhold til eventuelt medfølgende børn.
- Undersøg mulighed og starttidspunkt for danskundervisning i den lokale kommune.
- Lav en velkomstpakke med vigtige telefonnumre, åbningstider, bus- og togtider, kort over og information om by og område, kulturelle mødesteder mv.
- Undlad at lave endelige mødeaftaler på vegne af fribykunstneren, før vedkommende er ankommet. Der kan ske mange uforudsete udsættelser af ankomsttidspunkt.

Under fribyopholdet

Koordinatorens rolle og opgaver

Når fribykunstneren ankommer til sin friby, har koordinatoren travlt med at tage imod og hjælpe til med, at fribyopholdet kommer i gang så godt som muligt. Allerførst skal fribykunstneren og eventuel medfølgende familie have tildelt CPR-nummer/sundhedskort og bankkonto, så vedkommende også formelt er landet. Ved besøget på Borgerservice skal medbringes pas, opholdstilladelser og fødselsattester/pas på evt. medfølgende familie. Det kan også være nødvendigt at aftale med lønningskontoret at der kan udbetales et a conto-beløb straks, da der kan gå lang tid, inden første honorar/stipendie udbetales.

Ellers vil de første dage og uger typisk gå med at hjælpe fribykunstneren til rette i de nye omgivelser, bolig, transport, arbejdsplads, samfund i det hele taget og hen ad vejen introducere til netværk og samarbejdspartnere.

Sammen med fribykunstneren laver koordinatoren en plan for, hvordan vedkommende bliver introduceret og budt velkommen i sin nye by. Og for, hvordan introduktionen til by og samfund

og netværk skal forløbe. Skal der være besøg hos borgmester og byråd, skal der laves et arrangement som offentlig velkomst, gives interviews til lokale medier? Eller har fribykunstneren behov for at "lande" og se tiden an?

Som vært for en fribykunstner kan man have stor lyst til straks at præsentere vedkommende for omverdenen og introducere til masser af spændende muligheder og mennesker, men man må holde sig for øje, at fribykunstnerens behov nogle gange kan være helt modsatte. Derfor er det også vigtigt hele tiden at forventningsafstemme.

Samarbejdspartnere

Koordinatoreren kan i høj grad støtte sig til ICORN og Dansk PEN, når der er problemstillinger eller spørgsmål at drøfte. Sammen med Dansk PEN har vi i Danmark et nationalt netværk af koordinatører, hvilket har stor betydning for sparring og udvikling af fribyarbejdet. I Helsingør og København har vi de seneste år desuden haft et tæt samarbejde med fribyerne i Øresundsregionen. Dette samarbejde har bl.a. bestået i netværksmøder, både for kunstnere og koordinatører, fælles arrangementer på begge sider af Sundet, aktiviteter med fribykunstnerne enkeltvis og sammen og en hel masse sparring. Som friby støtter man ideen om friby og ytringsfrihed og det giver derfor god mening at samarbejde bredt med fribykunst-

ner af forskellige slags, at være med til at promovere deres værker og muligheder – kort og godt: man er ikke kun friby for sin egen kunstner eller forfatter og by – man er vært og repræsentant for hele ytringsfrihedstanken.

I den enkelte friby skal gruppen af oplagte og mulige samarbejdspartnere inddrages tidligt i overvejelserne og tænkes ind i forhold til, hvilken kunstner eller forfatter, man ønsker at invitere, i forhold til fribyens ønsker og formåen. En skrivende journalist og en udøvende musiker har ikke de samme behov fagligt, men kan sagtens have lignende behov socialt.

Offentlighed og synlighed

Nogle fribykunstnere kan og vil gerne være synlige under deres ophold. Andre kan ikke eller ønsker det ikke. Begge dele bør respekteres. Som friby vil man selvfølgelig gerne præsentere ”sin” fribykunstner for offentligheden, men det kan måske ikke altid lade sig gøre. Overvej om der er andet, I kan gøre – fx udgive eller præsentere fribykunstnerens værker uden at præsentere personen osv. Har I en fribykunstner, der både kan og vil eksponeres, er der mange muligheder for det.

Aktiviteter og arrangementer

Allerførst er det vigtigt at få fribykunstneren godt "landet" i sin friby, så vedkommende både føler sig godt tilpas og forankret. Fribyen vil ofte også have en forventning om og stolthed over at kunne præsentere sin fribykunstner og dennes arbejde.

Vær fra starten meget tydelig overfor fribykunstneren i forhold til, hvad han eller hun kan forvente af byen og hvilke muligheder, der findes. Fribyansøgerne kommer fra forskellige kulturer og med forskellige baggrunde, nogle er fortrolige med at forholdene kan være helt anderledes i andre lande, andre har aldrig været udenfor deres hjemland og har måske et lidt urealistisk billede af de vilkår og muligheder fribyopholdet byder på.

Alt efter hvad fribykunstneren arbejder med, vil det give mening at forsøge at få ham eller hende involveret i kulturlivet og de arenaer, der er lokalt, nationalt og måske globalt. Er fribykunstneren en musiker inden for en bestemt musikgenre, vil det måske give mening at introducere vedkommende til musikere der arbejder inden for samme genre, byde musikeren med ind i andre musiksammenhænge og måske er der en musikfestival, hvor vedkommende med fordel kunne være en del af programmet.

Nogle fribykunstnere vil gerne ud på folkeskoler, gymnasier, højskoler, i foreninger o.l. Det kan være

foredrag, debatter eller samtaler om deres kunstneriske arbejde, men det kan også være deltagelse i eller ledelse af kreative workshops. Undersøg hvad der er muligt og ønskeligt i jeres friby.

Med få fribyer i Danmark er der mange danskere, der ikke kender til fribytanken. Påtænker I at informere eller debattere ytringsfrihed med udgangspunkt i fribytanken, kan et arrangement anbefales med en eller flere forskellige fribykunstnere o.a. som deltagere i panel eller med deres kunstart. Dansk PEN bidrager også gerne med oplæg om ytringsfrihed, censur, organisationens arbejde mv.

Nogle fribykunstnere vil være mere ”outgoing” og det er selvfølgelig vigtigt, at de også kan forfølge deres egne drømme og behov og ikke hele tiden skal stille op til et program, som fribyen har planlagt og forberedt.

Støtte fra Slots- og Kulturstyrelsen

Kulturministeriet har en ”Pulje til støtte af fribyer”. Her kan der søges om støtte op til 30.000 kr. om året til aktiviteter med en eller flere fribykunstnere. Det er kun kommuner, der er medlemmer af ICORN-netværket og som for tiden er vært for en fribykunstner, der kan ansøge denne pulje.

Læs mere om Pulje til støtte af fribyer:

<https://slks.dk/tilskud/stamside/tilskud/pulje-til-stoette-af-fribyer/>

Gode råd

- Giv fyldig information, når der er behov – men gerne i mindre portioner. Det kan være en meget stor omvæltning at ankomme til en ny by og til Danmark som fribykunstner.
- Vær opmærksom på, at fribykunstneren, nu med dansk cpr-nummer på lige fod med danske borgere, fx bliver indkaldt til screeninger for diverse sygdomme, deltagelse i undersøgelser mv. Det kan være overvældende.
- Anmod om at få en fast kontaktperson på Borgerservice – det kan lette på mange forklaringer, at der er én, der kender til fribyordningen.
- Vær opmærksom på, om fribykunstneren har behov for psykologhjælp el.lign.
- Sørg for at fribykunstner og koordinator også efter den første tid har regelmæssig kontakt. Selv om fribykunstneren ikke ønsker at stå i rampe-lyset, er der behov for sociale kontakter. Aftal f.eks. fast ugentlig mødetid.
- Både Dansk PEN, Dansk Forfatterforening o.a. tilbyder gratis medlemskab for fribyforfattere og kunstnere. Hjælp med at skabe kontakt til sådanne organisationer, hvis fribykunstneren er interesseret. Dansk PEN kan være behjælpelig med kontakter.

- Informer tidligt i forløbet om, at fribykunstneren bør begynde at overveje, hvad vedkommende ønsker der skal ske efter de to års fribyophold. Det kan være belastende tidligt i forløbet at skulle tænke på, hvad der siden skal ske. Men tiden går hurtigt, og der er mange overvejelser at forholde sig til.
- Hjælp fribykunstneren med at indhente information om, hvilke muligheder vedkommende har efter endt fribyophold. ICORN og Dansk PEN hjælper også til.
- Ligesom fribykoordinatorer kan have et stort behov for at mødes i netværk, kan det også gøre sig gældende for fribyforfatterne og kunstnerne. Understøt og giv gerne opfordring til, at fribykunstneren deltager i de årlige ICORN-netværksmøder og lign. Erfaringsmæssigt er disse møder kolossalt vigtige for fribyforfatterne og kunstnerne.

Efter Fribyopholdet

Gæsten skal videre - eller hjem

Tidsbegrænsningen er en generel problematik ved ordningen, som ICORN har meget fokus på. Der er dog ingen tvivl om, at ansvaret for, hvad der sker efter de to år, ligger hos fribyforfatteren eller kunstneren selv. ICORN og Dansk PEN vil gerne være behjælpelige i denne proces.

Hensigten med ordningen er, at man som friby inviterer en ny forfatter eller kunstner efter to år, så flest muligt kan få tilbudt et ophold, men det er ikke ualmindeligt at fribykunstneren ikke kan rejse tilbage til hjemlandet, og at der derfor skal lægges en anden plan. ICORN anbefaler, at man så tidligt som muligt giver fribykunstneren en melding om, hvorvidt en evt. forlængelse er sandsynlig, så han eller hun kan tage sine forholdsregler. Behovet for beskyttelse af skribenter og kunstnere er stadig stigende og der er mange der søger om et fribyophold. Desværre er der også stor mangel på fribypladser rundt om i verden, så det er ikke altid muligt at sende en fribygæst, der ikke kan rejse hjem, videre til et nyt fribyophold et andet sted. Heldigvis er der andre internationale

netværk, residency-programmer og organisationer med ordninger, der måske kan være relevante for jeres fribykunstner.

Scholars at Risk:

<https://www.scholarsatrisk.org/>

Artists at Risk:

<https://artistsatrisk.org/?lang=en>

European Centre for Press & Media Freedom (ECPMF)

<https://www.ecpmf.eu/archive/ecpmf/faq.html>

Ansøgning om asyl

Et fribyophold i en dansk by er ikke, som det er tilfældet i fx Norge, en direkte vej til asyl. Selvom man har været fribygæst i to år, er procedurerne for at søge om asyl præcis de samme som for alle andre.

Hvis fribykunstneren ønsker at søge asyl efter endt ophold, bør processen om ansøgning sættes i gang i god tid før opholdet udløber. Det kan være en god idé at henvise til den forvaltning i kommunen der arbejder med flygtningeområdet, så fribykunstneren herigennem kan blive henvist til forskellige organisationer og myndigheder, der kan vejlede i forhold til asylprocessen, så gæsten kender vilkårene og kan komme i gang med en afklaring.

Gode råd

- Indled i rigtig god tid samtaler med fribykunstneren om, hvad der skal ske efter fribyopholdet.
- Overvej og aftal nærmere med fribykunstneren om der skal holdes et afslutningsarrangement i fribyen.
- Afslut fribyperioden med en evaluering sammen med fribykunstneren, evaluer også med arbejds- og styregruppe. Det er overordentlig vigtigt, at fribykoordinatoren får videregivet sine erfaringer fra fribyopholdet – også gerne undervejs i forløbet, så man ikke starter forfra og på bar bund når en ny fribykunstner skal inviteres.
- Afslut regnskab og praktiske ting.
- Forbered i god tid en ny periode som friby, med en ny fribyforfatter eller kunstner.

Sikkerhed

Fortrolighed og beskyttelse af personlige data

I Danmark kan alle i princippet få indsigt i offentlige dokumenter, der ikke er klassificeret som fortrolige. En offentlig myndighed skal efter anmodning frigive dokumenter, medmindre de er mærket med fortrolighed. Offentlige dokumenter er alt (papirdokumenter, datafiler, lydbånd osv.), der gemmes på, modtages af eller udarbejdes af en offentlig myndighed.

For nogle fribyforfattere eller kunstners vedkommende kan det være et problem. Hvis kommunen modtager en anmodning om at få udleveret e-mails eller andre dokumenter der vedrører fribykunstneren, bør sagen undersøges af kommunens sikkerhedsafdeling, og i nogle tilfælde af PET, før udlevering.

Det kan være svært på forhånd at vurdere spørgsmål om sikkerhed og privatliv i forbindelse med en kommende fribykunstner, fordi der muligvis ikke er så mange oplysninger til rådighed om den pågældendes aktuelle situation. Det kan være

nyttigt at rådføre sig med ICORN og PEN, hvis man er i tvivl eller har spørgsmål om dette før fribykunstnerens ankomst. Under alle omstændigheder anbefaler vi at man som kommende fribytænder tænker over sikkerheds- og privatlivsspørgsmål, og eventuelt drøfte det med det lokale politi og kommunens egne sikkerhedsfolk før fribykunstneren ankommer. Inviter fx til et møde og informer dem om, hvad du ved om den kommende fribykunstner.

Som fribykoordinator skal man desuden være opmærksom på at al form for kommunikation med fribykunstneren før han eller hun ankommer til byen, kræver ekstra forsigtighed. Der bør ikke stilles spørgsmål som kan give den kommende fribykunstner problemer, hvis de bliver opsnapet. Udtryk ikke meninger om det land kunstneren kommer fra eller det regime der regerer i landet. Henvis ikke til andre mennesker i netværket, forvent at al kommunikation kan blive overvåget og opfanget.

I mange tilfælde vil det sikkerhedsmæssigt være tilstrækkeligt for en kommende fribykunstner at hun eller han ikke længere opholder sig indenfor hjemlandets grænser, men man bør huske, at det ikke er givet, at det er sikkert for den pågældende at være i kontakt med mennesker med samme nationalitet eller sprog nogen steder i verden.

Man bør også huske, at det, der siges og skrives i de danske medier, kan få konsekvenser for fribykunstnerens familie i hjemlandet, der risikerer repressalier. Og det kan have konsekvenser for fribykunstneren ved en eventuel tilbagevendende til hjemlandet, efter fribyopholdets afslutning.

Balancen er vigtig i spørgsmålet om sikkerhed. Fribykunstnerens egen frygt, politiske ændringer i hjemlandet og også den aktuelle situation i Danmark eller lokalt i fribyen skal tages alvorligt, uden at overdrive risici og farer.

ICORN og fribyen bør i fællesskab vurdere det aktuelle sikkerhedsniveau. Byen skal være klar over de betingelser, der tilbydes med hensyn til sikkerhed, med hensyn til boligen, byens størrelse m.m.

Overvej også hvordan kontakt fra fx journalister og lignende til fribykunstneren skal foregå. Skal henvendelser gå via koordinatoren eller direkte til fribykunstneren?

Under udvælgelses- og beslutningsprocessen om hvem fribyen ønsker at invitere, bør kun ganske få personer have adgang til oplysninger om persons navn og baggrund. Navne på de mulige kandidater eller andre personlige oplysninger må ikke registreres i kommunens interne systemer, hvor de risikerer at blive gjort offentligt tilgængelige.

Når ICORN sender listen over potentielle kandidater, er det vigtigt at følge ICORNs instruk-

tioner. De har erfaring og viden om ansøgernes situation, og hvordan fribyopholdet kan fungere bedst muligt i forhold til sikkerhed. Ofte er det koordinatoren og den ansvarlige leder, der foreslår en kandidat på anbefaling af ICORN, hvorefter kulturudvalget eller den nedsatte arbejdsgruppe beslutter, hvem der skal inviteres. Undertiden er der også involveret en referencegruppe i behandlingen, men selv her skal navnene og personoplysningerne på de enkelte kandidater ikke være at finde på dagsordenen eller i mødereferatet.

Lad så få mennesker som muligt få adgang til oplysninger om kandidaterne. Brug ikke e-mail til at dele personlige eller følsomme oplysninger. Husk, at kommunikation mellem offentlige e-mailadresser i princippet er offentlig.

Sikker kommunikation

Når det kommer til kommunikation via e-mail, bør man huske at en e-mail er som et postkort - alt kan læses af uvedkommende. Information formidles let og hurtigt via e-mail, og alt hvad der ikke er krypteret, kan tilgås af en tredjepart.

Kontakt kommunens sikkerhedsafdeling eller kommunikationsafdeling for at høre, hvordan man internt og eksternt som friby kommunikerer mest sikkert om og med fribykunstneren under opholdet.

Et tip kan være at foreslå fribykunstneren at åbne en e-mailkonto, som kommunen kan videregive til folk i netværket, der ønsker kontakt. Tal med fribykunstneren om hvordan han eller hun ønsker at håndtere henvendelser. Skal koordinatoren fx underrette fribykunstneren om, hvem der har fået oplyst hans eller hendes mailadresse og telefonnr.?

Offentliggørelse og medieopmærksomhed

Selvom det er fristende at skabe opmærksomhed om den kommende fribykunstner, så bør man ikke offentliggøre hverken navn eller nationalitet før ankomsten, og under alle omstændigheder kun hvis personen ønsker det. I nogle tilfælde kan det bringe den kommende fribykunstners mulighed for at udrejse i fare, hvis nyheden kommer ud, før vedkommende har haft tid til at forlade det sted, hvor hun eller han er truet.

Giv ikke medierne besked før fribykunstneren er ankommet og vedkommendes behov for beskyttelse er afdækket. Det kan være en god idé at vente med at offentliggøre noget til et par uger efter fribykunstnerens ankomst. På den måde har hun/han tid til at orientere sig og tage stilling til, hvad en pressemeddelelse f.eks. skal indeholde af oplysninger.

Offentliggør ikke noget om fribykunstneren på fribyens hjemmeside, sociale medier, på blogs eller på internettet overhovedet, uden først at have gennemgået materialet i detaljer med fribykunstneren og fået hendes eller hans godkendelse. Informer også folk i det lokale netværk om risiciene ved brug af internettet. En tankeløs kommentar i en blog kan have alvorlige konsekvenser for fribykunstnerens eller dennes familie. Hvis behovet for beskyttelse vurderes at være stort, kan det være en idé at ansætte en betroet person, der taler og læser fribykunstnerens sprog til regelmæssigt at se om f.eks. en offentliggjort artikel eller lignende genererer øget (muligvis negativ) aktivitet på blogs og i diskussionsgrupper.

Privatliv og sikkerhed

En af de mest grundlæggende huskeregler i forhold til fribykunstnerens privatliv, er at man ikke offentliggør eller opgiver vedkommendes adresse i fribyen, og at fribykunstnerens person nr., adresse, telefon m.v. ikke er søgbart hos skat, i folkeregistret eller lignende. Hvis fribykunstnerens adresse bliver offentligt kendt under opholdet, kan det være forbundet med risici, og det yderligere være svært at garantere den næste fribykunstners anonymitet, hvis personen skal indkvarteres samme sted, og har et større behov for beskyttelse.

Det kan føles sikkert for fribykunstneren hvis hjemmet er placeret i et område hvor mange mennesker færdes, hvis det ikke er i stueetagen, hvis der er en kodelås på porten og eventuelt et fiktivt, ikke letgenkendeligt navneskilt på døren.

Hvad angår sikkerhed ved brug af mobiltelefoner, så bør man huske at de fleste mobiltelefoner har en GPS-funktion, og at de ofte automatisk viser, hvor en person opholder sig. For at forhindre at man kan søge efter fribykunstnerens telefonnummer i telefonregistre kan abonnementet eventuelt oprettes i tilknytning til fribyen og ikke på fribykunstnerens navn og adresse.

Hvis der er opbygget et professionelt netværk i fribyen, skal koordinatoren sørge for at informere de pågældende om sikkerhedssituationen. Det kan være en god idé at holde et møde med netværk og samarbejdspartnere m.v. inden fribykunstneren ankommer og gennemgå det, der vedrører kommunikation, information og sikkerhed. Dansk PEN står gerne til rådighed og er behjælpelig med dette.

Brug af falsk identitet

Fribykunstneren kan ansøge om at få sine personlige data og sin adresse hemmeligholdt. Det er fribykunstneren selv, der skal ansøge, men det kan være en god idé at få fribykoordinatoren til, sam-

men med fribykunstneren, at kontakte borger.dk for at forklare sammenhængen.

Den sidste del af fortrolighedskæden er at der etableres en falsk identitet for fribykunstneren. I tilfælde af særlig alvorlige trusler kan en person få tilladelse til at bruge en anden identitet, såkaldte fiktive personoplysninger. Personen får derefter et nyt navn og nyt personnummer, personen skal også flytte til en ny hemmelig adresse. Det vil i givet fald ske efter anbefaling og i samarbejde med PET.

Gode råd

- Tjek sikkerhed i forhold til jeres fribygæst af med kommunens sikkerhedsafdeling og eventuelt det lokale politi.
- Hvis der er behov for hemmeligt mobilnummer, adresse etc. er det meget vigtigt, at alle i arbejds- og referencegruppe, der har med fribykunstneren at gøre, er informerede og kan håndtere de oplysninger de har fået korrekt.
- Lad det lokale politi afgøre sikkerhedsniveauet ved større/offentlige arrangementer med fribykunstneren. Det kan være en stor lettelse, at man ikke selv som fx koordinator skal afgøre, om der skal være politi til stede til et arrangement, men at politiet vurderer om der er behov.

Kontakt- og adresseliste

Dansk PEN

Dronningensgade 14
1420 København K.
telefon 40454419
e-mail pen@pen.dk
web <https://danskpen.dk/>

ICORN

Stavanger Cultural Center
PB 310
4006 Stavanger
Norge
e-mail icorn@icorn.org
web <https://www.icorn.org/>

Dansk Forfatterforening

Strandgade 6, st.
1401 København K.
telefon 32955100
e-mail df@danskforfatterforening.dk
web <https://danskforfatterforening.dk/>

Dansk Skønlitterære Forfattere

Stavangergade 6
2100 København Ø
e-mail kontor@skoenlit.dk
web <https://litt.eu/>

Dansk Journalistforbund

Gl. Strand 46

1202 København K

telefon 33428000

e-mail dj@journalistforbundet.dk

web <https://journalistforbundet.dk/>

Dansk Kunstnerråd

Hillerødgade 30a, 1. sal

2200 København N

telefon 21340000

e-mail dkr@dansk-kunstnerraad.dk

web <https://dansk-kunstnerraad.dk/>

Danske Bladtegnere

Gl. Strand 46

1202 København K

telefon 33428000

web <http://www.danskebladtegnere.dk/>

Slots- og Kulturstyrelsen

Hammerichsgade 14

1611 København V

telefon 33954200

e-mail post@slks.dk

web <https://slks.dk/>

Udlændingesservice

Farimagsvej 51 A

4700 Næstved

telefon 35366600

e-mail us@us.dk

web <https://www.nyidanmark.dk/da>

Lov om fribyer

Lov om ændring af lov om litteratur

(Fribyordning)

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde
Danmarks Dronning, gør vitterligt:

Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke
stadfæstet følgende lov:

§ 1

I lov om litteratur, jf. lovbekendtgørelse nr. 1005
af 29. november 2003, foretages følgende æn-
dring:

1. Efter § 6 indsættes som nyt kapitel:

»Kapitel 3 a
Fribyordning

§ 6 a. Kommuner, der er medlem af en orga-
nisation, der er godkendt efter stk. 2, kan yde
økonomisk støtte til tidsbegrænsede ophold til
udenlandske forfattere m.v., hvis yringsfrihed
krænkes i deres hjemlande. Støtte kan ydes, hvis
forfatteren m.v.

1) er anbefalet til et fribyophold i kommunen af en international organisation, der er godkendt efter stk. 2, og

2) har opholdstilladelse i Danmark på grundlag af fribyordningen.

Stk. 2. Kulturministeren godkender efter samråd med ministeren for flygtninge, indvandrere og integration internationale organisationer, som har til formål at tilbyde fristeder for forfattere m.v., hvis ytringsfrihed krænkes i deres hjemlande.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2008.

Givet på Christiansborg Slot, den 17. juni 2008

MARGRETHE R.

/Brian Mikkelsen

**Håndbog om at være friby for en forfulgt
forfatter eller kunstner**

Udgivet af Dansk PEN, januar 2021

Grafisk design: Marie Madsen

Tryk: Lasertryk

Papir: Munken Cream

Tak til Kulturministeriet for støtte til udgivelsen

Ytringsfriheden er truet. Verden over oplever forfattere, journalister, filmfolk, musikere, tegnere og andre kunstnere trusler på livet, chikane og forfølgelse, alene fordi de har passet deres arbejde.

En lang række byer verden over giver husly og beskyttelse til truede skribenter og kunstnere. En friby kan være en kommune eller en region, der påtager sig at være vært for en fribyforfatter eller kunstner i to år. Fribygæsten får ophold i byen og kan skrive eller arbejde på et kunstnerisk projekt, som ikke kan gennemføres i hjemlandet.

Som friby er man en del af ICORN, et verdensomspændende netværk af byer, der gennem deres værtskab i bogstavelig forstand gør en indsats for at forsvare ytringsfriheden.

Dette er en praktisk håndbog til lokalpolitikere, embedsfolk i kommunerne, til lokale kulturinstitutioner, højskoler og andre, der vil være en del af fribyordningen.

MINISTERIET

SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN